

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 5. oktoober 2023
(OR. en)

13832/23

TRANS 397
CLIMA 445
ENV 1083
SAN 567
IND 512
STATIS 62

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	4. oktoober 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 566 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Ettepanek, milles käsitletakse Euroopa deklaratsiooni rattasõidu kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 566 final.

Lisatud: COM(2023) 566 final

Brüssel, 4.10.2023
COM(2023) 566 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Ettepanek, milles käsitletakse Euroopa deklaratsiooni rattasõidu kohta

1. Sissejuhatus ja põhjendus

Euroopa Komisjoni peamised prioriteedid on seada inimeste heaolu ja Euroopa tööstussektori konkurentsivõime rohepöörde keskmesse. Jalgrattasõit kui üks säästvamaid ja tervislikumaid transpordiliike ning jalgrattatööstus kui kiiresti arenev majandussektor pakuvad selle olulise arengusuundumuse toetamiseks häid võimalusi.

Jalgrattasõidu osakaalu suurendamine aitab vähendada kasvuhoonegaaside heidet, õhu- ja müraaastet ning ummikuid. Ühtlasi võib jalgrattasõit parandada füüsilist ja vaimset heaolu ning suurendada sotsiaalset kaasatust. Jalgrattasõit aitab oluliselt arendada säästvat turismi ja toob kohalikule majandusele käegakatsutavat kasu ka tänu kvaliteetsetele keskkonnasäästlikele töökohtadele, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul.

Seepärast teeb komisjon ettepaneku määrata kindlaks põhimõtted, mis aitaksid ELis jalgrattasõidu potentsiaali täielikult ära kasutada.

Need põhimõtted oleksid osa **Euroopa deklaratsioonist jalgrattasõidu kohta** (edaspidi „deklaratsioon“), millest peaks tulevikus kujunema ELi ja liikmesriikide jalgrattasõidupoliitika strateegiline suunanäitaja.

Komisjon esitab käesoleva teatise lisas deklaratsiooni, mille allkirjastavad ühiselt nii Euroopa Parlament, nõukogu kui ka komisjon.

See deklaratsioon peaks aitama saavutada Euroopa rohelise kokkuleppe, säästva ja aruka liikuvuse strateegia ning nullsaaste tegevuskava eesmärgi. Ühtlasi on see kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba 20. põhimõttega, mille kohaselt igaühel on õigus saada juurdepääs kvaliteetsetele esmatähtsatele teenustele, sealhulgas transpordile.

Käesolev ettepanek on vastuseks Euroopa Parlamendi üleskutsetele, eelkõige ELi jalgrattastrateegia väljatöötamist käsitlevale resolutsioonile,¹ millega on ühinenud enamik liikmesriike². Deklaratsioon on kooskõlas ELi uue linnalise liikumiskeskonna raamistikuga³.

2. Praegune olukord

Nagu on märgitud uues ELi linnalise liikumiskeskonna raamistikus, peab EL selleks, et toetada üha ambitsioonikamate kliima-, keskkonna-, digipöörde, tervishoiu- ja sotsiaaleesmärkide saavutamist, võtma linnaliikuvuse valdkonnas otsustavamaid meetmeid, et minna praeguselt liiklusvoogudel põhinevalt lähenemisviisilt üle inimeste ja kaupade säästvama liikuvusel põhinevale lähenemisviisile⁴.

¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0058_EN.html

² <https://www.benelux.int/fr/publication/european-cycling-declaration/>

³ COM(2021) 811.

⁴ See tähendab tugevamat alust kollektiivse/ühistranspordi näol, ulatuslikumat aktiivset liikuvust (nt jalgsi käimine, rattasõit), tõhusamaid heitevaba linnalogistika ja viimase kilomeetri lahendusi ning paremaid juurdepääsu võimalusi. Kui mitmeliigilisel peaks olema meie linnaliikuvuse juhtpõhimõte, siis kliimanetraalsele linnatulevikule ülemineku

Vaatamata jalgrattasõidu arvukatele eelistele on selle transpordiliigi kasutajaid ELis ikka veel liiga vähe⁵ ning jalgrattasõitjate osakaal on liikmesriikide, piirkondade ja linnade lõikes väga erinev. Selle põhjusteks on eelkõige puudulik taristu ja sellest tingitud ohutusprobleemid, erinevused jalgrattasõiduga seotud kultuurilistes hoiakutes ja vähene teadlikkus.

Kogu EL ja eelkõige komisjon on juba astunud mitmeid samme nende takistuste kõrvaldamiseks ja jalgrattasõidu edendamiseks, näiteks

- on vaadatud läbi ELi transpordipoliitika: säästva ja aruka liikuvuse strateegias⁶ ning ELi linnalise liikumiskeskonna raamistikus⁷ kutsutakse üles kasutama rohkem jalgratast ja muid säästvaid transpordiliike;
- jalgratast soovitatakse rohkem kasutada ka ELi säästva linnalise liikumiskeskonna kavandamise kontseptsioonis, mis on osa komisjoni soovitusel (EL) 2023/550⁸ säästva linnalise liikumiskeskonna kavandamise riiklike toetusprogrammide kohta;
- kehtestatud on nõuded aktiivsete transpordiliikide paremaks integreerimiseks linnatranspordisõlmedes asuvasse mitmeliigilise reisijateveo sõlmpunktidesse ning jalgrattateede katkematusse ja ligipääsetavusse säilitamiseks, et edendada üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) määruse läbivaatamise ettepanekus sisalduvaid aktiivseid transpordiliike⁹;
- TEN-T määruse läbivaatamise ettepanek sisaldab nõudeid linnalise liikumiskeskonna andmete kogumise kohta linnatranspordisõlmedes ja nende andmete komisjonile esitamise kohta;
- hoonete energiatõhususe direktiivi läbivaatamise ettepanekus kehtestatakse nõuded jalgrataste parkimiskohtade miinimumarvu kohta¹⁰;
- jalgrataste kasutamist stimuleeritakse uue heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS2)¹¹ kaudu, millega hoonetes, maanteetranspordis ja muudes sektorites kasutatavatele kütustele kehtestatakse süsinikuhind ning tehakse liikmesriikidele kättesaadavaks enampakkumisest saadud märkimisväärne tulu, et toetada rohepöõret muu hulgas ka transpordisektoris;
- loodud on kliimameetmete sotsiaalfond,¹² mille kaudu suunatakse sihtotstarbelisi vahendeid HKS2-st eriti tugevalt mõjutatud vähekaitsitud rühmadele, et kiirendada hoonete

keskne komponent on heitevaba ning ühendatud, automatiseeritud ja jagatud liikuvus, mis võimaldab ka linnalähi- ja maapiirkondi linnadega kestlikult ühendada. Kogu süsteemi tõhustamiseks on vaja transporti ja liikuvust paremini hallata, kasutades mitmeliigilise transpordi sõlmi ja digilahendusi.

⁵ 2019. aasta Eurobaromeetri uuringu kohaselt kasutab ligikaudu 9 % ELi kodanikest peamise transpordivahendina (elektri)jalgrataid või tõukerataid. Allikas: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2226>.

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0789>

⁷ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ad816b47-8451-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-250877856>

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32023H0550>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0812>

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A52021PC0802>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32023L0959&qid=1688743056255>

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R0955&qid=1688742687499>

Kliimameetmete sotsiaalfondist, mida rahastatakse praeguse HKS-i tuludest ja eelkõige uue, hooned, maanteetranspordi ja väiketööstust hõlmava HKS-i (HKS2) vahenditest, peaks aastatel 2026–2032 antama õiglase

CO₂ heite vähendamist ning soodustada heiteta ja vähese heitega liikuvuse ja transpordi kasutuselevõttu, sealhulgas toetada jalgrataste ostmist ja kasutamist;

- tehti ettepanek uuesti sõnastada energia maksustamise direktiiv,¹³ et aidata lahendada transpordi kliima- ja keskkonnaprobleeme;
- jalgrattasõiduga seotud projekte rahastatakse mitmesuguste programmide kaudu, nagu Euroopa Regionaalarengu Fond, Ühtekuuluvusfond, Euroopa ühendamise rahastu, taaste- ja vastupidavusrahadu,¹⁴ programm „InvestEU“¹⁵ ja programm „Euroopa horisont“;
- toetatakse teadusuuringuid ja innovatsiooni¹⁶ jalgrattasõiduga seotud tehnoloogiaharude ja teenuste valdkonnas, nagu elektrijalgrattad, kohandatud või spetsiaalsed jalgrattad ning puuetega inimestele mõeldud seadmed, rattaringluskavad ja arukat jalgrattasõitu toetavad rakendused;
- jalgrattasõitu kui spordiala, vaba aja veetmise ja transpordivõimalust edendatakse tervislikku ja aktiivset eluviisi toetava kampaania #BeActive¹⁷ raames, mille lõppakordiks on Euroopa spordinädal,¹⁸ ning teadlikkuse suurendamise kampaaniatega, näiteks Euroopa liikuvusnädal¹⁹ ja Euroopa liiklusohutuse harta²⁰;
- ELi liiklusohutuse alase teabevahetuse projektide²¹ kaudu toetatakse liikmesriikidevahelist vastastikust õppimist, et suurendada vähekaitstud liiklejate, eelkõige jalgratturite ohutust;

ülemineku tagamiseks 86,7 miljardit eurot toetust vähekaitstud leibkondadele, vähekaitstud transpordikasutajatele ja vähekaitstud mikroettevõtjatele.

¹³ Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise liidu raamistik (uuesti sõnastatud), COM(2021) 563 final.

¹⁴ Komisjon märgib hinnatud ja heakskiidetud taaste- ja vastupidavuskavadele tuginedes, et praeguseks on taaste- ja vastupidavuskavades eraldatud jalgrattataristuga seotud meetmetele kokku 1,7 miljardit eurot. Need projektid on koostanud ja neid rakendavad Belgia, Bulgaaria, Küpros, Tšehhi, Taani, Eesti, Kreeka, Itaalia, Läti, Rumeenia ja Slovakkia.

¹⁵ Mõned näited programmi „InvestEU“ meetmetest, millega toetatakse kestlikku liikuvust, sealhulgas järgmisi investeeringuid:

- programmi „InvestEU“ kestliku ülemineku raamistik (Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank), et investeerida säästva liikuvuse ja linnalise liikumiskeskonna allprojektidesse;
- kestlikkuse tagatise raamimeede #14 (Euroopa Investeerimisfond), et investeerida vähese heitega ja heitevabasse liikuvusse. See on esimene üleeuroopaline tagatistood, millega toetatakse väikeettevõtjate ja üksikisikute rohepöoret;
- keskkonnasäästlike arendajate rahastamisprogramm (Euroopa Investeerimispank), et anda raamlaene Pariisi kokkuleppe eesmärkide (sealhulgas keskkonnasäästlik liikuvus) saavutamist toetavatele projektidele;
- raamoperatsioon #8 – SMEW RIDW Joint Equity Product – Climate & Environmental Solutions Sub-Product – (Euroopa Investeerimisfond), et edendada Euroopa rohelist kokkulepet toetavate tehnoloogiate või lahenduste, sealhulgas liikuvuse ja transpordi ning linnalise tehiskeskonna uurimist, arendamist, tutvustamist, laiendamist ja turustamist;
- Shift4Good I Fond (Euroopa Investeerimisfond), mis keskendub arukale ja säästvale liikuvusele, transpordile ja ringmajandusele ning on suunatud peamiselt ettevõtjatevahelistele rakendusalaadele. Fond keskendub eelkõige suurtele transpordivahenditele alates autodest ja lõpetades lennutranspordi- ja merendussektoritega.

¹⁶ Mitmeid asjakohaseid projekte leidub ELi transpordialaste teadusuuringute ja innovatsiooni projektide andmebaasist TRIMIS (<https://trimis.ec.europa.eu/>).

¹⁷ <https://sport.ec.europa.eu/news/facts-and-figures-about-the-beactive-2022-campaign>

¹⁸ <https://sport.ec.europa.eu/initiatives/european-week-of-sport>

¹⁹ <https://mobilityweek.eu>

²⁰ <https://road-safety-charter.ec.europa.eu/>

²¹ <https://etsc.eu/projects/eu-road-safety-exchange/>

- kehtestatakse nõuded, mille kohaselt uutel ja moderniseeritud rongidel peavad olema jalgrattaste transportimiseks ette nähtud kohad²².

3. Euroopa deklaratsioon jalgrattasõidu kohta

Kui soovime paremini rakendada võimalusi, mida jalgrattasõit pakub selleks, et tõhusalt toetada ELi liikuvuse, kliima-, keskkonna-, tervishoiu-, tööstus- ja sotsiaaleesmärkide saavutamist, tuleks jalgratta kasutamist ELis oluliselt suurendada. Sellega seoses peaksid kohaliku, piirkondliku, riikliku ja ELi tasandi ametiasutused suurendama oma jõupingutusi jalgrattasõidu edendamiseks ning tegema kõik selleks, et see muutuks atraktiivsemaks ja ohutumaks valikuks kõigi jaoks, sõltumata nende vanusest, füüsilisest vormist ja tervislikust seisundist.

Eelnevat arvesse võttes teeb komisjon ettepaneku kehtestada teatavad põhimõtted ja nendega seotud kohustused. Need esitatakse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni deklaratsiooni esialgse tekstina. Lisas esitatud deklaratsiooni esialgne tekst on mõeldud ettepanekuna, mille üle Euroopa Parlamendi ja nõukoguga aru pidada, et kõik kolm institutsiooni sellele alla kirjutaksid.

Kavandatav deklaratsioon tugineb liikmesriikide ja Euroopa Parlamendi varasematele algatustele ning selles on arvesse võetud sidusrühmadelt saadud tagasisidet²³.

Selle **peamised põhimõtted** keskenduvad järgmistele teemadele:

1. töötada välja jalgrattapoliitika ja seda tugevdada;
2. soodustada kaasavat, taskukohast ja tervislikku liikuvust;
3. luua suurem ja parem jalgrattataristu;
4. suurendada investeringuid ja luua jalgrattasõiduks soodsad tingimused;
5. suurendada liiklusohutust ja turvalisust;
6. toetada kvaliteetsete keskkonnasäästlike töökohtade loomist ja maailmatasemel Euroopa jalgrattatööstust;
7. toetada mitmeliigilist transporti ja jalgrattaturismi;
8. parandada jalgrattasõitu käsitlevate andmete kogumist.

4. Edasised sammud

²² Määrus (EL) 2021/782 rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0782&from=CS>); eespool nimetatud sätteid kohaldatakse alates 7. juunist 2025.

²³ Tagasiside, mis saadi komisjoni linnalise liikumiskeskonna eksperdirühma aktiivse liikuvuse alarühma 3. juulil 2023 peetud erikoosoleku ja uue ELi linnalise liikumiskeskonna raamistiku üle peetud konsultatsiooni käigus (https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12916-Sustainable-transport-new-urban-mobility-framework_en).

Deklaratsiooni esialgse teksti kohaselt esitab komisjon nii võrdlusraamistiku kui ka suunised, et suurendada jalgrattakasutuse taset ELis ning toetada sellega seotud kvaliteetseid töökohti ja tööstussektorit.

Komisjon toetab teabevahetus- ja kaasamiseetmete võtmist liikmesriikide ja kõigi asjaomaste isikute suhtes, et tagada teadlikkus ja ühine tahe järgida deklaratsioonis kirjeldatud põhimõtteid.